

Dijital Yetkinlik Kavramına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Opinions of Social Studies Teachers on the Concept of Digital Competence

Fatih Pala

Yazar Bilgileri

Fatih Pala
Dr., Oltu Bilim ve Sanat
Merkezi,
e-r-z-u-r-u-m-25@hotmail.com

ÖZ

Güncel öğretim programları ile kendinden daha fazla söz ettiren dijital yetkinlik kavramı Covid-19 pandemisinden sonra da eğitimde daha çok işlevselliği kazanmıştır. Bu süreçte ülkemizde uygulanmaya başlayan uzaktan eğitim uygulamaları ile dijital ve teknolojik alt yapıların eksikliği eğitimde görülmeye başlamıştır. Dijitalleşmenin ön plana çıktığı bu dönemde öğretmenlerin süreçten etkilenmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu durum göz önünde bulundurularak dijital yetkinlik bağlamında öğretmen görüşlerinin alınması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitiminde dijital yetkinlik kavramına ilişkin görüşlerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemi desenlerinden olan durum çalışması deseni tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Erzurum iline bağlı bir ilçede görev yapan 14 sosyal bilgiler öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi yöntemi için MAXQDA 20 analiz programı kullanılmıştır. Araştırmada, okulların teknolojik ve internet alt yapısı olarak sınırlı olduğu, okulların teknolojik materyalleri temin konusunda problemler yaşadığı, ders kitaplarında dijital yetkinlik kavramının yansıtılmasına ilişkin yeterli düzeyde bilgilerin olmadığı, öğrenci dijital yetkinliklerinin yeterli olmadığı ve öğrencilerin sosyal medya kullanımının dijital yetkinlikten uzak olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Sosyal bilgiler eğitimi
Dijital yetkinlik
Teknoloji
Öğretim programı

Keywords

Social studies education
Digital competence
Technology
Curriculum

Makale Geçmişi

Geliş: 01.03.2023
Düzeltilme: 20.07.2023
Kabul: 17.08.2023

ABSTRACT

The concept of digital competence, which is more popular with current curricula, has gained more functionality in education after the Covid-19 pandemic. In this process, the lack of digital and technological infrastructures started to be seen in the education with the distance education applications that started to be implemented in our country. In this period when digitalization came to the fore, it was inevitable for teachers to be affected by the process. Considering this situation, taking the views of the teachers in the context of digital competence reveals the importance of the research. In the research, it is aimed to reveal the views of social studies teachers on the concept of digital competence in social studies education. The research was designed in the case study pattern, one of the qualitative research method designs. The study group of the research consisted of 14 social studies teachers working in a district of Erzurum province. The data of the research was collected with a semi-structured interview form. The data of the research were analyzed with content analysis. The MAXQDA 20 analysis program was used for the content analysis method. In the research, it was concluded that schools had limited technological and internet infrastructure, they had problems in obtaining technological materials, there was not enough information about reflecting the concept of digital competence in textbooks, students' digital competencies were not sufficient, and students' use of social media was far from digital competence.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf

Pala, F. (2023). Dijital yetkinlik kavramına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *TEBD*, 21(3), 1153-1176. <https://doi.org/10.37217/tebd.1258640>

Giriş

Çağımız becerilerinin daha ileriye gidebilmesi için dinamik yapı içinde olması gerekir. Bu becerilerin daha dinamik bir şekilde ileriye gidebilmesi için yeterli bilgiye sahip olunması ve bu bilginin doğru bir şekilde kullanılması gerekir. Günümüzde doğru bilgiye ulaşma ve bu bilgiyi doğru bir şekilde kullanma tartışma konusu olmuştur (Gillen vd., 2018). Günümüzde bilgiyi doğru bir şekilde kullanmanın yeterli olmadığı görülmektedir. Bilgiye ulaştığımız kaynakların doğru ve güvenilir olması elde ettiğimiz bilgilerin yorumlanarak daha işlevsel hâle getirip gündelik hayatımıza transfer edilmesi açısından önem kazanmıştır (Fraillon, Ainley, Schulz, Friedman ve Gebhardt, 2014). Kullanışlı olmayan ve günlük hayata transfer edilemeyen bilgilerin etkili olması söz konusu değildir. Çağımızda, bilginin etkili olabilmesi için teknolojiyle yoğrulması gerekir. Teknolojiye hâkim olarak bilginin güvenilir ve işlevselliği arttırılabilir. Bilgi çağı olarak adlandırılan bu yüzyılda, insanlar bilgiye ulaşmada internet, bilgisayar ve mobil cihazları kullanmaktadırlar. Son zamanlarda dünyada internet kullanıcı sayısı artmaktadır (Kuula, Kuusisto ve Seisto, 2014). Günümüzde yaklaşık olarak 4.54 milyara yakın insan internet kullanmaktadır. Ayrıca dünya çapında 3.80 milyara yakın insan sosyal medya, 5.19 milyardan fazla insan ise cep telefonu kullanmaktadır. Kişi başına düşen günlük ortalama internet kullanım süresi 6 saatten fazladır. Bu verilere bakıldığında 2025 yılından sonra dünyada 8 milyardan fazla insan internet kullanımına sahip olması tahmin edilmekte ve bu sayının yıldan yıla artması beklenmektedir (Fundalina, 2020; Schmidt ve Cohen, 2013).

Dünya genelinde sivil toplum kuruluşları, çağımız bireylerin sahip olması gereken becerileri kendi ölçütlerini dikkate alarak belirlemişlerdir. Sivil toplum kuruluşları bireylerin çağın gerekli kıldığı becerileri etkili bir şekilde kullanarak teknolojiye ayak uydurulacağını belirtmişlerdir (Geçgel, Kana ve Eren, 2020). Uluslararası sivil toplum kuruluşları “Avrupa Birliği, ATCS, OECD” 21. yüzyıl becerileri olarak eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme ve teknolojiyi kullanma gibi üst düzey becerileri ölçüt almıştır (Kozikoğlu ve Altunova, 2018). Bilim ve teknolojideki gelişmelerden eğitimdeki gelişmeler de etkilenmiştir. Eğitim ortamlarında ihtiyaç duyulan araçlar ve sınıf ortamları teknolojinin gelişmesiyle birlikte çeşitlenmiştir. Günümüzde azda olsa bazı sınıf ortamları sanal ve dijital ortamlara taşınmıştır (Şirin, 2016). Borich (2017), iyi planlanmayan bir öğretimi teknolojik araçların iyileştiremeyeceğini ifade etmektedir. Endüstri 4.0 sürecine uyum sağlamak amacıyla eğitimciler dijital yetkinlik kazandırılması ve bu yetkinliklere sahip işgücününün sanayi ile buluşturulması hedeflenmektedir (Doğru ve Meçik, 2018). Bütün bu gelişmeler dikkate alındığında bilgiyi yorumlayabilmenin, etkili ve etkin kullanabilmenin önemi ortaya çıkmaktadır (Kazu ve Erten, 2014).

2010 yılından itibaren uygulanan FATİH projesinin hedefi teknolojiyi eğitime aktararak günümüz yeniliklerini takip eden öğrenciler yetiştirmektir. Proje bağlamında ana sınıftan başlayarak bütün eğitim kademelerinde öğrencileri teknoloji ile buluşturmak hedeflenmiştir. Bu hedefler

doğrultusunda bilişim teknolojilerine dönük içerikler üreten eğitimciler yetiştirmek için hizmet içi eğitimler uygulamaya konulmuştur (Arslan ve Kuzu, 2019; Bahçeci ve Efe, 2018; Eryılmaz ve Uluyol, 2015). FATİH projesini destekleme bağlamında Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından Eğitim Bilişim Ağı (EBA) tasarlanmıştır. EBA projesinin okullardaki etkililiği gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle 2020 yılında dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgınından sonra ülkemizde okul öncesinden başlayarak tüm eğitim kurumlarında etkili olan uzaktan eğitim sürecinde EBA projesinden faydalanılmıştır. EBA'nın etkili kullanılması beraberinde EBA TV'nin oluşmasına etki etmiş ve eğitimler televizyon üzerinden yapılmaya başlanmıştır. Eğitimde çeşitli projelerle çağımız ihtiyaçlarına cevap vermede önemli adımlar atılmıştır. Fakat kültürü geliştirmeye katkı sağlayan, eleştiren, doğru bilgiye ulaşma yollarını bilen, medya okuryazarı olmuş ve bu durumu yaratıcısına dönüştüren bireyler yetiştirmek kolay olmamaktadır (Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020; Can, 2020; Yılmaz, Mutlu, Güner, Doğanay ve Yılmaz, 2020).

Dijital çağ olarak bilinen bu çağda, öğretme ve öğrenme farklı bir boyut kazanmıştır. Teknoloji ile gözlerini dünyaya açan ve bunu hayatın her alanda kullanan 21. yüzyıl bireyleri dijital yerliler olarak bilinmektedir. 21. yüzyılda çocuklarının etrafı bilişim teknolojileri ile çevrilmiştir. Bilişim teknolojileri sayesinde dijital yerliler dünyadaki olup biteni kolayca öğrenmekte ve bu duruma uyum sağlamaktadır (Carrier, Cheever, Rosen, Benitez ve Chang, 2009). Bilişim teknolojileri ile etrafı çevrili olan çocuklar sınırsız bilgi içerisinden doğru bilgiye nasıl ulaşacağına yollarını da bilmesi gerekir. Bu bağlamda dijital göçmen olarak bilinen eğitimciler, öğrencilerle sağlıklı bir şekilde etkileşim içine girmelidir (Bilgiç, Duman ve Seferoğlu, 2011). Öğrenciler yaşamlarında kullandığı teknolojiyi amaç değil araç olarak kullanmayı öğrendiği zaman eğitimciler de teknoloji çağında dersleri etkileşimli içeriklerle zenginleştirerek eğitimi daha verimli hale getirmiş olacaktır (Arabacı ve Polat, 2013). Dijital yerlilerin çevresini saran bilişim teknolojilerinden dijital göçmen olan aile ve eğitimcileri soyutlamamak gerekir. Çünkü dijital yerlilerin teknolojiyi doğru algılayıp hayata uygulaması bilişim teknolojilerini iyi bilen ve çocuklarla paylaşan aile ve eğitimcilerden geçmektedir. Dijital göçmenler çeşitli seminerler ve programlar ile çağın gerektirdiği dijital yetkinliğe kavuşarak dijital yerlilerle sağlam bir iletişim kurabilir. Böylece dijital göçmenler dijital yerlilerin dijital yetkinlik kazanmalarına rehber olacaktır (Haier, Karama, Leyba ve Jung, 2009). Dijital çağdaki gelişmeler beraberinde hayat boyu öğrenmede etkisini göstermiştir. Başta Batı ülkeleri olmak üzere gelişmiş ülkeler hayat boyu öğrenmeye önem vermektedir. Hayat boyu öğrenme iş gücünün gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu açıdan bakıldığında Avrupa Yeterlilik Çerçevesi ile ilişkili olarak Türkiye Yeterlilik Çerçevesi (TYÇ) oluşturulmuştur. Çerçevenin ana amacı; ilgili yeterlilikleri geliştirerek bir bütün içinde ele almaktır. Bu ana yetkinliklerden birisi de dijital yetkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijital yetkinlik; yaşamın her alanında iletişim ve bilişim teknolojilerini öğrenip bu doğrultuda bilinçlilik kazanmaktadır. Dijital

yetkinlik, iletişim teknolojileri içinde doğru bilgiye erişmenin ve bu bilgiyi değerlendirmenin, saklanın, her bir sosyal ağla ilişki kurmanın beceri ile ilişkilidir (Mesleki Yeterlilik Kurumu [MYK], 2019).

2018 yılında yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile ulusal ve uluslararası düzeyde yeterlilikleri TYÇ temel alınarak oluşturulmuştur. Öğrencilerin kullanabileceği yetkinlikler; “anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade” olarak belirlenmiştir. Bu yetkinlikler, öğrencilerin hayat boyunca kullanabileceği şekilde belirlenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019).

Çalışmada, TYÇ yetkinliklerinden dijital yetkinlik kavramı üzerinde odaklanılmaktadır. Teknolojik beceriler içerisinde dijital yetkinlik kavramı yeni yeni karşımıza çıkmaktadır (Ilomäki, Paavola, Kantosalo ve Lakkala, 2016). Dijital yetkinlik; iletişim ve bilişim teknolojileri ile sunulan bilgilerin anlayıp bu bilgileri kullanmadır (Larraz ve Esteve, 2015). Dijital yetkinlik kavramındaki temel amaç; bilgi ve iletişim teknolojilerini güvenli ve eleştirel bir şekilde kullanmaktır. “Bu yetkinlikte, bilgiye ulaşım, üretim ve değerlendirme, sunum, sosyal ağlara katılım sağlanması temel becerileri ile desteklenmektedir.” (MEB, 2019).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı bünyesinde yer alan dijital yetkinlik kavramı program içerisine doğru bir şekilde serildiğinde dijital yerli öğrenciler ile dijital göçmen eğitimciler arasındaki iletişim bağlarını olumlu yönde etkileyecek ve çağın gerektirdiği oluşumları yakından takip edip yorumlayan bireyler yetişecektir. Bu bağlamda çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, sosyal bilgiler ders kitapları ve öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin dijital yetkinlik durumlarını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi; sosyal bilgiler eğitiminde dijital yetkinlik kavramına ilişkin öğretmen görüşleri nedir? Araştırmanın alt problemleri ise:

1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan dijital yetkinlik kavramının öğretilmesinde okuldaki teknolojik araçlar yeterli mi?
2. Sosyal bilgiler dersi dijital yetkinlik kavramının öğretilmesinde teknoloji açısından okulun fizikî alt yapısı uygun mu?
3. Sosyal bilgiler dersi dijital yetkinlik kavramının öğretilmesi bağlamında öğrencilerin okulda proje geliştirme durumları nasıldır?
4. Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’yla eski Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı arasında dijital yetkinlik açısından farklılıklar nelerdir?
5. Yapılandırmacı öğrenme kuramının sosyal bilgiler dersinde öğrencilerde dijital yetkinlikleri geliştirme düzeyine katkıları nelerdir?

6. Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki etkinliklerin dijital yetkinlikle ilgili kazanımları yansıtabilme durumu nasıldır?
7. Öğrencilerin dijital okuryazarlık becerisi gerektiren sosyal medya ile ilgili tutumu nasıldır?
8. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanının öğrencide dijital yetkinlik düzeyini geliştirmeye etkisi nasıldır?
9. Millî Eğitim Bakanlığı'nun dijital yetkinlik bağlamında öğretmenlere vermiş olduğu seminer durumu nasıldır?
10. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde dijital teknolojiyi eğitime transfer edebilmek için yaptıkları çalışmalar nelerdir?
11. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital yetkinlik kavramıyla ilgili görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Çalışma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması modelinde yürütülmüştür. Durum çalışması deseni; araştırma sorularına nasıl ve neden soruları sorularak cevaplanan ve derinlemesine veri toplamaya çalışan bir araştırma deseni. Durum çalışması deseni, karmaşık bir durumu anlama çabası içindedir. Durum çalışmasındaki odak nokta; güncel konu, gerçek yaşamla ilişkili olarak bir durumu derinlemesine ele almaktır (Akar, 2016). Çalışmada, dijital yetkinlik kavramına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini derinlemesine ele almak için bu model tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma, Erzurum ili Oltu sınırları içerisinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla seçilen 14 sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Katılımcıların 1'i kadın 13'ü ise erkektir. Katılımcıların sayısının 14 olmasının sebebi çalışmaya dâhil olan okullardaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu sayıda olmasıdır. Kolay ulaşılabilir örneklem yönteminde amaç ulaşılması kolay ve yakın bir durum seçilir. Bu durumda çalışma hızlı ve pratik bir şekilde yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Veri Toplama Araçları

Çalışmada araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerin dijital yetkinlik kazanmasına yönelik değerlendirmelerine yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken konuya ilişkin alanyazın taraması yapılmıştır. Alanyazın taramasından sonra dijital yetkinlikle ilgili soru havuzu oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun çalışmaya uygunluğunu belirlemek için sosyal bilgiler alan eğitimi ve çalışma konusu ile ilgili araştırma

yapan akademisyenlerden görüş alınmıştır. Görüşler doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygunluğu ve anlaşılabilirliğini test etmek için pilot uygulama yapılmıştır. Uygulama sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme formunda gerekli düzeltmeler yapılmış ve ana uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara cevap aramak için her bir sosyal bilgiler öğretmenlerine görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme sorularında tutum kavramının yer alması (görüşme formunda 7. soru) tutum ölçeği uygulandığı anlamına gelmemektedir. Görüşmeler hem ses kayıt cihazı ile hem de not alınarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmede her bir öğretmen için ortalama yarım saat ayrılmıştır. Bu araştırma 10.06.2022 tarih ve 07 toplantı sayılı 2022/247 kararı ile Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığından etik kurul izni alınarak yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen görüşme verilerinin analizi içerik analiz yöntemi ile yapılmıştır. İçerik analizinde belirli kurallara dayalı gerçekleştirilen kodlamalar yoluyla bir metindeki bazı sözcüklerin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği, sistematik, yinelenebilir bir teknik analize dayanmaktadır. Daha sonra bu veriler sınıflara ayrılır, alt ve üst sınıflandırmalar gerçekleştirilir (Sönmez ve Alacapınar, 2011). İçerik analizi yöntemi için MAXQDA 20 analiz programı kullanılmıştır. MAXQDA 20 programının kullanılmasının sebebi analizlerin birbiri ile tutarlı olmasını sağlamaktır. MAXQDA 20 programına girilen kodlara göre analizler yapılmıştır. Yapılan analizleri desteklemek için sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan görüşler doğrudan aktarılmıştır. Çalışmada katılımcıların her birine kod verilerek görüşmeler gerçekleştirilmiş ve analizler de bu doğrultuda yapılmıştır (Ö1, Ö2, Ö3...).

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın yapısal geçerliğini sağlamak için katılımcı çeşitlenmesi yapılmıştır. Araştırmada veri toplanan katılımcıların sadece tek okuldaki değil; farklı okul, yaş grubu ve hizmet yılına sahip öğretmenlerden oluşmasına dikkat edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler farklı araştırmacılar tarafından analiz edilerek bulguların ve analizlerin birbiriyle tutarlı olması sağlanmıştır. Araştırmanın iç geçerliğini sağlamak için araştırmanın çalışma grubundan aynen alıntılar yoluyla elde edilen veriler bulgular bölümünde yer almıştır. Araştırmanın iç güvenirliliğini sağlamak amacıyla başka araştırmacıların verileri incelemesi ve doğrulaması sağlanmıştır (Creswell, 2013; Merriam, 2013).

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde sosyal bilgiler öğretmenlerinin çeşitli değişkenler açısından dijital yetkinlikleriyle ilgili görüşleri incelenmiştir.

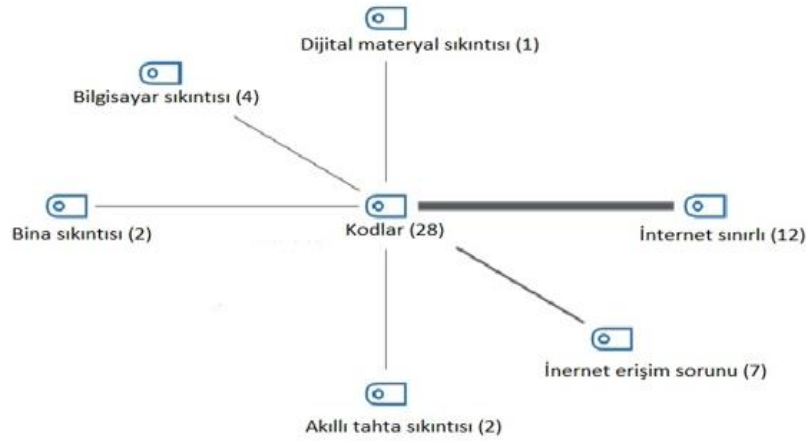

Şekil 1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan dijital yetkinlik kavramının öğretilmesinde okuldaki teknolojik araçlara ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 1 incelendiğinde “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan dijital yetkinlik kavramının öğretilmesinde okuldaki teknolojik araçlar yeterli mi?” sorusuna ait öğretmenlerin çoğu okulların çağımızın dijital ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmadığını belirtmişlerdir. Diğer öğretmenler ise kısmen ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö13: “Okullarda dijital dönüşümle ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Ama bu çalışmaların yeterli olduğunu düşünmüyorum.”

Ö4: “Ülkemizde eğitimde dijitalleşme eskiye göre iyi durumdadır. Bu açıdan bakıldığında sorunuza şöyle cevap verebilirim: Kısmen de olsa okul araçları yeterli sayılabilir.”

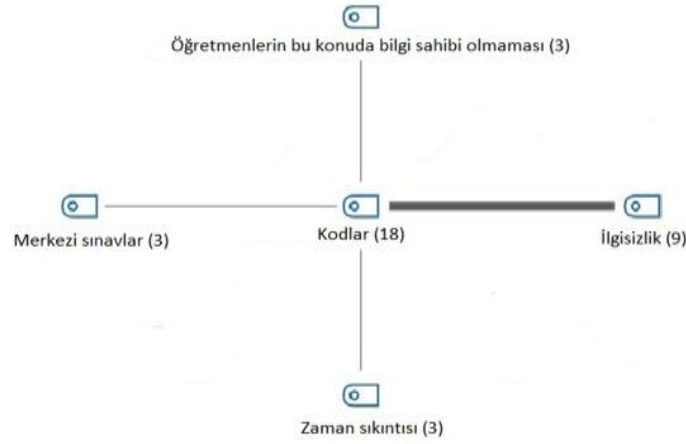

Şekil 2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan dijital yetkinlik kavramının öğretilmesinde teknoloji açısından okulun fizikî alt yapısına ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 2 incelendiğinde “sosyal bilgiler dersi dijital yetkinlik kavramının öğretilmesinde teknoloji açısından okulun fizikî alt yapısı uygun mu?” sorusuna ait öğretmenlerin çoğu internetin sınırlı olduğunu ve erişim sorunu yaşandığını belirtmişlerdir. Diğer öğretmenler ise bilgisayar, bina, akıllı tahta ve dijital materyal sıkıntısı olduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö7: “Dijitalleşmeye dönük konuları anlatırken internetin olması şarttır. Fakat okulumuzda bazı zamanlar internet sorunu yaşamaktayız. Bu durum bizim dijital platformlardan ders işlememizi engellemektedir. Ayrıca BT sınıfında ders işlemek istiyoruz. Fakat ya bilgisayarlar bozuk ya da bilişim dersi olduğu için ders işleyemiyoruz. Bina sıkıntısı olamasa ayrıca bir sosyal bilgiler dersliği yapılır ve dijitalleşmeye dönük derslerin daha verimli geçmesi için bilgisayar da konulabilirdi.”

Ö12: “Derste öğrencide dijital yetkinlik kavramının gelişmesi için EBA ve diğer platformları kullanıyorum. İnternete sınır getirildiği için bunun yeterli olmadığı düşünerek farklı dijital materyalleri işin içine katmak istiyorum. Ama maalesef okulumuz dijital materyal bakımından yetersizdir.”

Şekil 3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan dijital yetkinlik kavramının öğretilmesinde öğrencilerin okulda proje geliştirme durumlarına ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 3 incelendiğinde “sosyal bilgiler dersi dijital yetkinlik kavramının öğretilmesi bağlamında öğrencilerin okulda proje geliştirme durumları nasıldır?” sorusuna ait öğretmenlerin çoğu öğrencilerin ilgisiz olduğunu belirtmişlerdir. Diğer öğretmenler ise öğretmenlerin bu konu hakkında bilgi sahibi olmadığı için öğrencide konuya dönük yönelim olmadığı, merkezi sınavlardan dolayı (LGS ve Bursluluk sınavı gibi) öğrencinin projelere ilgisinin az olduğunu ve müfredat yoğunluğundan dolayı zaman sıkıntısı yaşantısı için projelere zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Konuyla ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö5: “Proje konusu son zamanlarda okullarda fazla konuşulmaya başlanan bir meseledir. Bu durumun üzerinde Millî Eğitim Bakanlığı da durmaktadır. İyi bir uygulama. Yapılandırmacı öğrenme kuramının uygulanmasında proje temelli öğretim çok önemlidir diye düşünüyorum. Fakat öğrenci ve öğretmenlerin bu duruma karşı bir ilgisizliğinin olduğunu görmekteyim. Kendimde içinde bulunarak bir eleştiri yapmak istiyorum. Bu konu ile ilgili yeterince bilgi sahibi değiliz. Bu durum öğrencilere proje yaptırmamızda bir sorun olmaktadır.”

Ö8: “Derlerde konuları proje bazlı işlemek çok iyi olur. Bu durum sosyal bilgiler dersi için çok uygundur. Fakat merkezi sınavlar bizim elimizi kolumuzu bağlamaktadır. Ayrıca dersimizin müfredatı çok yoğun olması da konu yetiştirme telaşesi oluşturmakta bu durum ise zaman sorununu ortaya çıkarmaktadır.”

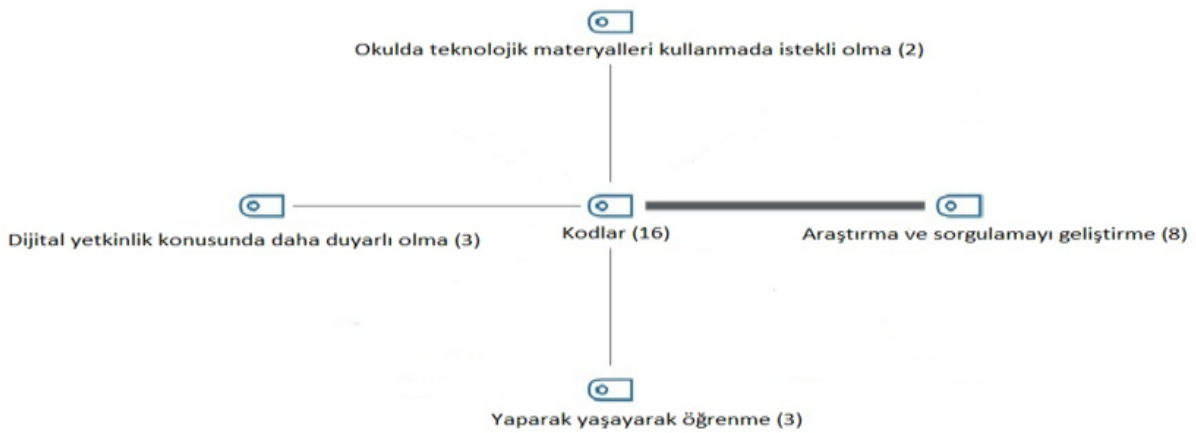

Şekil 4. Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile eski Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları arasında dijital yetkinlik açısından farklılıklarına ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 4 incelendiğinde “yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile eski Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları arasında dijital yetkinlik açısından farklılıklar nelerdir?” sorusuna ait öğretmenlerin çoğu yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda dijital yetkinlik kavramına daha fazla yer verildiğini belirtmişlerdir. Diğer öğretmenler ise yeni öğretim programının eskisine göre öğrencilerin hayatta uygulayabileceği konulara, dijital yetkinlik konularına daha fazla yer verdiğini, yeni öğretim programının öğretmenin dijitalleşmeyi bilmesine olanak sağladığını ve diğer derslerle ilişkindirilmemin arttığını belirtmişlerdir. Konuyla ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö9: “Dijitalleşmeye dönük konular eski programa göre yeni programda daha fazla olduğunu görmekteyim. Zaten bakanlığın yayınlamış olduğu yeni programdaki beceri ve kazanımlar dijitalleşmeye daha fazla vurgu yapmaktadır.”

Ö4: “Yeni sosyal bilgiler öğretim programında benim dikkatimi çeken konu öğrencilerin hayatta karşılaşacağı olaylarda dijital yetkinlik kazanmaya daha öncelik verilmiştir. Örneğin e-devlet uygulaması, dijital güvenlik ve dijital kimlik gibi konular yeni sosyal bilgiler öğretim programında daha belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır.”

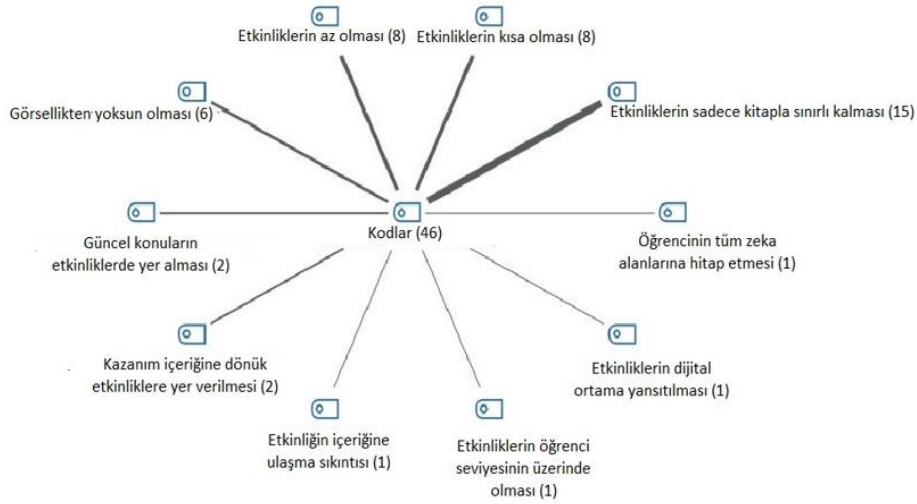

Şekil 5. Yapılandırmacı öğrenme kuramının sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin dijital yetkinlikleri geliştirme düzeyine katkısına ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 5 incelendiğinde “yapılandırmacı öğrenme kuramının sosyal bilgiler dersinde öğrencilerde dijital yetkinlikleri geliştirme düzeyine katkıları nelerdir?” sorusuna ait öğretmenlerin çoğu araştırma ve sorgulamayı geliştirdiğini belirtmişlerdir. Diğer öğretmenler ise yaparak yaşayarak öğrenme gerçekleştirdiği, dijital yetkinlik konusunda daha duyarlı olduğu ve okullarda teknolojik materyalleri kullanmada daha istekli olduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö11: “Yapılandırmacı yaklaşım bağlamında oluşturulan sosyal bilgiler öğretim programındaki dijital yetkinlik konuları öğrenciyi araştırmayı yönlendirmektedir. Öğrenci kendisini bilim insanı olarak görüp dijital dünyada olup biteni yaparak yaşayarak öğrenmektedir.”

Ö7: “Öğrenciler programda dijital yetkinlik açısından daha fazla konuya yer verildiği için bu konuda daha fazla duyarlı olmaktadır. Özellikle dijital dünyada gezinirken nasıl davranılması ve nasıl bir güvenlik sistemi içinde olması gerektiği karşısında daha duyarlı olmaktadır.”

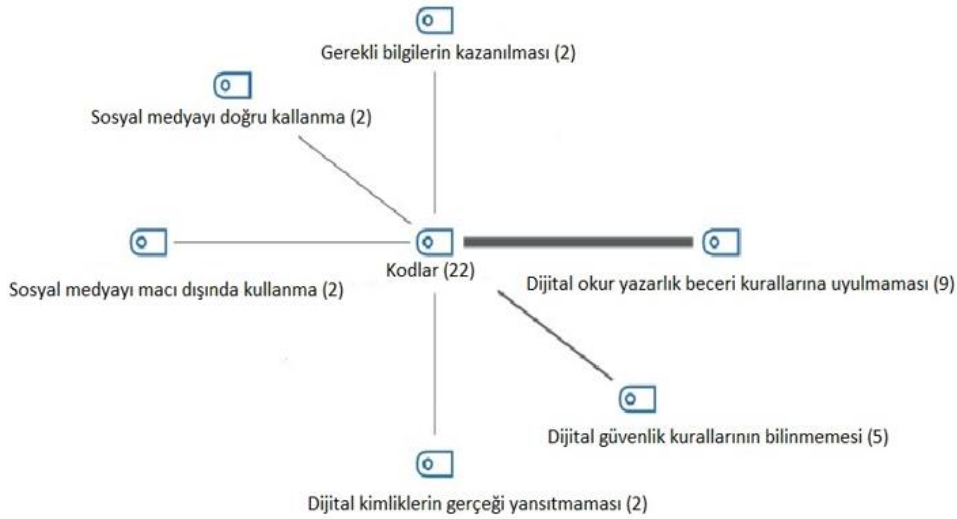
Şekil 6. Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki etkinliklerin dijital yetkinlikle ilgili kazanımları yansıtabilme durumuna ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 6 incelendiğinde “sosyal bilgiler ders kitaplarındaki etkinliklerin dijital yetkinlikle ilgili kazanımları yansıtabilme durumu nasıldır?” sorusuna ait öğretmenlerin çoğu etkinliklerin sadece kitapla sınırlı kaldığını belirtmişlerdir. Diğer öğretmenler ise etkinliklerin kısa ve az, görsellikten yoksun olduğunu, güncel konuların etkinliklerde yer aldığını, kazanım içeriğine dönük etkinliklere yer verildiğini, etkinliğin içeriğine ulaşmada sıkıntı olduğunu ve etkinliklerin öğrenci seviyesinin üzerinde olduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö1: “Etkinlikler sadece ders kitabıyla sınırlı kalmaktadır. Daha geniş olarak farklı alanlarda etkinlik ortamları oluşturulabilir (EBA gibi).”

Ö6: “Bana göre etkinlikler çok kısa. Daha uzun ve zamanı bu etkinliklere ayıracak bir çalışma yapılabilir.”

Ö2: “Etkinlikler öğrenci seviyesinin üzerinde olduğunu düşünüyorum. Çünkü etkinlikleri yaparken öğrenci seviyesi üzerinde kavramlar karşularına çıkmakta ve öğrenci bu kavramlara takılıp kalmaktadır. Bu durumda öğrenciyi kavramları açıklamak zorunda kalıyoruz. Etkinlik amacı dışına çıkmış oluyor.”

Şekil 7. Öğrencilerin dijital okuryazarlık becerisi gerektiren sosyal medya ile ilgili tutumuna ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 7 incelendiğinde “öğrencilerin dijital okuryazarlık becerisi gerektiren sosyal medya ile ilgili tutumu nasıldır?” sorusuna ait öğretmenlerin çoğu dijital okuryazarlık beceri kurallarına uyulmadığı ve dijital güvenlik kurallarının bilinmediğini belirtmişlerdir. Diğer öğretmenler ise sosyal medya bağlamında gerekli bilgilerin kazanıldığı, sosyal medyanın doğru ve sosyal medyayı amacı dışında kullanıldığı, öğrencilerin kimliklerini dijital dünyada doğru bir şekilde yansıtmadığını belirtmişlerdir. Konuyla ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö3: “Sosyal medya günümüzde özellikle gençler için çok önemli bir olgudur. Bu açıdan bakıldığında dijitalleşme ve sosyal medya konularının öğretim programlarının içine serpilmesi çok önemli olmaktadır. Fakat öğrenciler sosyal medya kullanımında dijital yetkinlik kurallarını bilmeden davranıp bu şekilde sosyal medyayı kullanmaktadır.”

Ö10: “Öğrenciler dijital yenilik konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı için sosyal medya amacı dışında kullanılmaktadır.”

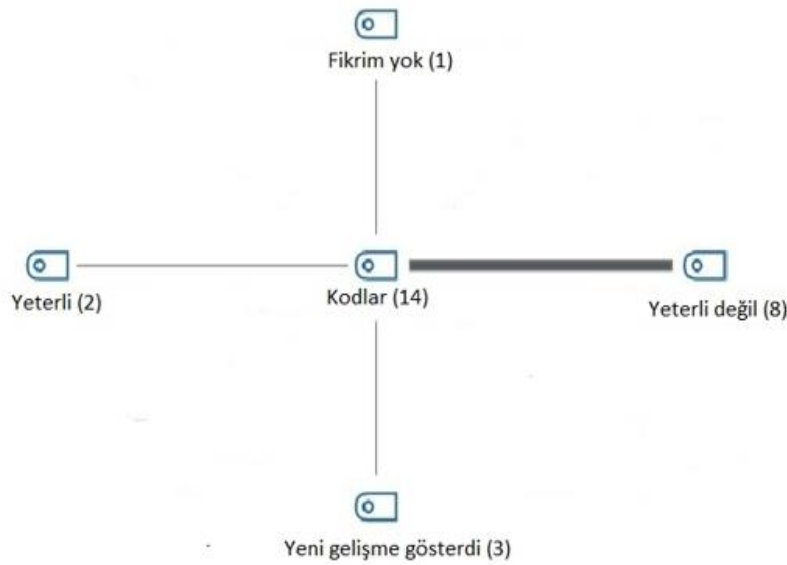

Şekil 8. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanının öğrencide dijital yetkinlik düzeyini geliştirmeye etkisine ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 8 incelendiğinde “bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanının öğrencide dijital yetkinlik düzeyini geliştirmeye etkisi nasıldır?” sorusuna ait öğretmenlerin çoğu öğrencilerin dijital dünyayı tanıma fırsatı bulduğunu; diğer öğretmenler ise öğrencilerin yenilikleri keşfettiği, bilim ve teknolojiyi anladığını ve araştırma imkânı sağladığını belirtmişlerdir. Konuyla ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö13: “Bilim, teknoloji ünitesi ile öğrenciler yeni şeyler keşfetme peşinde koşmayı öğrenmekte ve dijital dünyada olup biteni takip etmektedir. Eski ders kitaplarında bunları göremiyorduk.”

Ö10: “Bilim ve teknolojiye dönük sosyal bilgiler dersi konularında öğrenciler teknolojinin sağlamış olduğu dijital gelişimi ve uygulamalarını derslerde öğrenmektedir. Kendi imkânları ve öğretmenin öğrettiği dijital konularla bu alanda yetkinlik kazanmaktadır. Bu da öğrenci de araştırma ve keşfetme becerisinin gelişmesine olanak sağlamaktadır.”

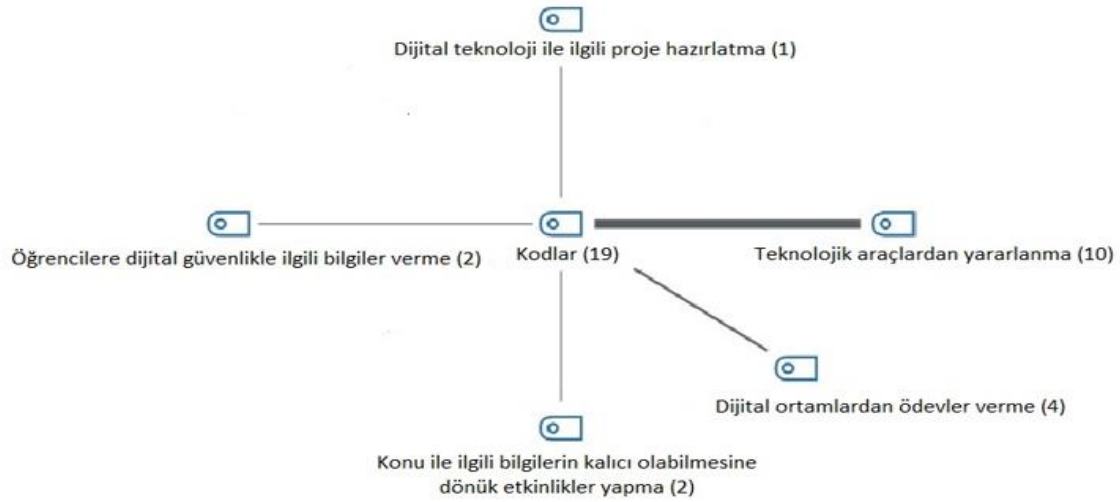

Şekil 9. Millî Eğitim Bakanlığının dijital yetkinlik bağlamında öğretmenlere vermiş olduğu seminer durumuna ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 9 incelendiğinde “Millî Eğitim Bakanlığının dijital yetkinlik bağlamında öğretmenlere vermiş olduğu seminer durumu nasıldır?” sorusuna ait öğretmenlerin çoğu yeterli olmadığını; diğer öğretmenler ise kısmen yeterli olduğunu ve bu durumun yeni gelişme gösterdiğini belirtmişlerdir. Bir öğretmen ise fikrinin olmadığını ifade etmiştir. Konuyla ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö12: “Günümüzde dijitalleşmenin bu kadar önemli olduğu dünyada bakanlık tarafından bize verilen eğitimleri yeterli bulmuyorum. Ama bu durumun böyle olmayacağını bu eğitimlerin artacağını da düşünüyorum.”

Ö7: “Eskiden bu kadar iyi değildi eğitimler şimdi yeni gelişme gösterdi. Hatta bu konu hakkında yeni bir tane seminer aldım.”

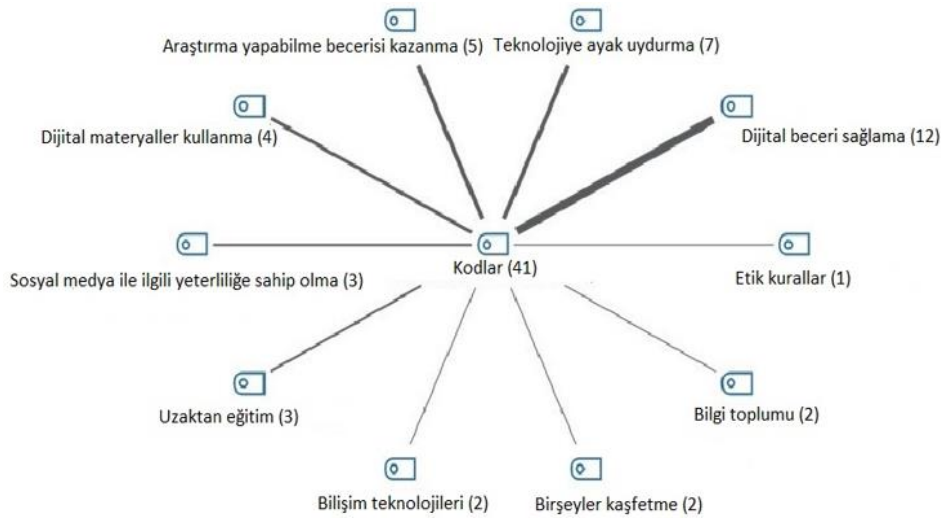

Şekil 10. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde dijital teknolojiyi eğitime transfer edebilmek için yaptıkları çalışmalara ilişkin öğretmen görüşleri

Şekil 10 incelendiğinde “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde dijital teknolojiyi eğitime transfer edebilmek için yaptıkları çalışmalar nelerdir?” sorusuna ait öğretmenlerin çoğu teknolojik araçlardan yararlanma olarak; diğer öğretmenler ise dijital ortamlardan ödev verme, konu ile bilgilerin kalıcı olabilmesi için etkinlikler yapma, dijital güvenlikle ilgili bilgiler verme ve dijital teknoloji ile ilgili projeler hazırlatma olarak belirtmişlerdir. Konuyla ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö3: “Teknolojiden daha çok yararlanmak için dijital araçlardan yararlanıyorum. Bunu yaparken okulun imkânlarını göz önünde bulunduruyorum. Eğer okuldan gerekli materyalleri temin edemezsem kendi imkânlarımla materyal temini sağlamaya çalışıyorum.”

Ö11: “Ben öğrencilerime bu konu hakkında proje hazırlatıyorum. Her ne kadar müfredat yoğunluğu olsa da öğrencilerimizle birlikte bunun üstesinden geliyoruz. Lisansüstü eğitim yaptığım için projelere ilgim var. Bu durumu sosyal bilgiler dersinde öğrencilerime de yansıtıyorum. Dijital yetkinliğin öğrencide oluşması için proje hazırlatıyorum. Her ne kadar öğrenci bazı durumlarda sıkıp zorlansa da zamanla bu durum zevkli bir hale geliyor.”

Şekil 11. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital yetkinlik kavramına ilişkin görüşleri

Şekil 11 incelendiğinde “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital yetkinlik kavramıyla ilgili görüşleri nelerdir?” sorusuna ait öğretmenlerin çoğu dijital beceri sağlama ve teknolojiye ayak uydurma olarak; diğer öğretmenler ise araştırma yapabilme becerisi kazanma, dijital materyaller kullanma, sosyal medya ile ilgili yeterliliğe sahip olma, uzaktan eğitim, bilişim teknolojileri, bir şeyler keşfetme, bilgi toplumu ve etik kurallar olarak belirtmişlerdir. Konuyla ilişkin öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö10: “Bilişim teknolojilerinin geliştiği bu çağda her alanda kendini gösteren dijitalleşme eğitimi de etkilemiştir. Bu bağlamda eğitimde dijital yetkinlik öğrencide dijital beceri geliştirmesi açısından önemlidir.”

Ö14: “Zamanın daha çok sanal ortamda geçirdiği bu çağda gençler önüne gelen her siteye girmektedir. Bu sitelerin güvenilirliği ve etik olup olmadığını bilmeden bilgilerini vermektedirler. Hatta ödev verilirken bile bu durumu çok kullanıyorlar. Bu açıdan bakıldığında dijital yetkinlik öğrencide geliştirilirken dijital etik kurallarını öğrencilere öğretilmesi önemlidir.”

Ö13: “Dijital yetkinlikle bireyler teknolojiye dönük ürünleri kullanarak teknolojiye ayak uydurur. Teknolojiye ayak uyduran bireyler yani dijital yerliler bunları hayata yansıtarak bunların zararları ve faydaları hakkında farkındalık oluştururlar.”

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada dijital yetkinliğin geliştirilmesi bağlamında okullarda akıllı tahtalarda sayı ve sağlamlık açısından yetersiz olduğu aynı şekilde çağın getirdiği dijitalleşmeye uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okulların teknolojik açıdan yeterli olmadığı, öğretmenlerin bu konu ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu, internet erişiminin yetersiz olmasından dolayı da dersteki bazı konuların etkinlik ve içeriklerine ulaşmada sorun yaşandığı görülmüştür. İnternet erişim noktasında ise FATİH projesi bağlamında okullardaki internetin her siteye girememesi erişim sıkıntısını ortaya çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır. Okulların alt yapısal olarak internet ve bilgisayarlarının yeterli olmaması açısından Geçgel vd. (2020) ve Korkmaz (2017) yaptıkları çalışmaların sonuçları ile bu çalışma sonucu benzerlik göstermektedir. Ayrıca bu çalışmalarda, ülkemizin genç yapılı bir nüfusa sahip olmasından dolayı okul binasına olan ihtiyacın ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucuna göre; öğrencilerin ilgisizliği, öğretmenlerin proje konularında yetersizliği ve sınav odaklı eğitim verilmesinden dolayı proje destekli çalışmalar yeterli düzeyde yapılmadığı görülmüştür. Yeni öğretim programı ile dijitalleşme konularına daha çok yer verildiği, diğer derslerle ilişkilendirilmenin daha fazla olduğu ve öğrencinin hayatına dokunabilecek konulara yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonucunda proje yetersizliğine çözüm olabilecek bir durumu Balula (2016) yılında yaptığı çalışmada belirtmiştir. Çalışmada, gelişmiş birçok ülkede yeni öğretim eğitim programları proje geliştirme, öğrenme ve öğretme sürecini daha yetkin hale getirmek için Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen Dijital Yetkinlik Çerçevesini kullandıklarından bahsetmiştir. Bu sonucu destekleyen bir diğer çalışmada ise Geçgel vd. (2020), öğrencilerin yeni öğretim programları bağlamında proje çalışmaları yaptığı düşünüldüğünde Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen

Dijital Yetkinlik Çerçevesini Türkiye’de uygulanmasının dijital yetkinlik becerisi gelişiminde önemli olduğunu belirtmişlerdir. Yeni ve eski Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın dijital yetkinlik bağlamında karşılaştırılması sonucuna ilişkin çalışmalar bulunmaktadır. Sak (2017) yapmış olduğu çalışmada, yeni öğretim programlarında dijital yetkinlik konularına eski programa göre daha fazla yer verildiğini, Ekmen ve Bakar (2019) ve Turan ve Avcı (2018) ise, öğretim programlarında yer alan dijital yetkinlik konuları sadece tek bir dersle sınırlı kalmayıp bütün ders programları içerisine serpiildiğini belirtmişlerdir. Çalışmaların sonuçları bu çalışmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Araştırmada sonucuna göre; yapılandırmacı öğrenme kuramı ile birlikte öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenmeye, araştırmaya dönük çalışmalara, teknolojik araçları kullanmaya ve dijital yetkinlik konularını öğrenmeye karşı daha duyarlı olmaya başladıkları görülmüştür. Öğrencilerin teknolojik araçları kullanma ve dijital yetkinlik konularını öğrenmeye karşı duyarlılığı açısından Değirmenci (2014) yapmış olduğu çalışma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Çalışmada, teknolojik araçlar ile öğrenci öğrenmeye daha çok istekli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın yapılandırmacı kuramın öğrencinin teknolojik ve dijital becerisine katkı sağlaması açısından benzer sonuca sahip çalışmalar da (Çayır ve Ulusoy, 2014; Geçgel vd., 2020; Soydaş ve Ertem, 2019) bulunmaktadır.

Araştırma sonucuna göre; sosyal bilgiler ders kitaplarındaki etkinliklerin dijital yetkinlikle ilgili kazanımları yansıtabilme durumları etkinliklerin sadece kitapla sınırlı kaldığı, etkinliklerin kısa ve az, görsellikten yoksun olduğu, güncel konuların etkinliklerde yer aldığı kazanım içeriğine dönük etkinliklere yer verildiği, etkinliğin içeriğine ulaşmada sıkıntı olduğu ve etkinliklerin öğrenci seviyesinin üzerinde olduğu görülmektedir. Ders kitaplarındaki etkinliklerin içeriğine ulaşmadaki sıkıntı ve etkinliklerin öğrenci seviyesinin üzerinde olması sonucu Geçgel vd.’nin (2020) yapmış oldukları çalışma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Çalışmada, öğrencilerin dijital okuryazarlık gerektiren etkinlikleri yazamadıkları ve ders kitabındaki dijitalleşmeye dönük etkinlikleri yapmakta zorlandıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda araştırmada öğrencilerin derslerde dijital okuma becerileri geliştirmesi dijital okuryazarlık becerilerinin gelişmesine olanak sağlayacağı önerisinde bulunulmuştur.

Araştırma sonucuna göre; öğrencilerin dijital okuryazarlık becerisi gerektiren sosyal medya ile ilgili tutumuna ait öğretmenler; dijital okuryazarlık beceri kurallarına uyulmadığı ve dijital güvenlik kurallarının bilinmediğini, sosyal medya bağlamında gerekli bilgilerin kazanıldığı, sosyal medyayı doğru ve sosyal medyayı amacı dışında kullanıldığı, öğrenciler kimliklerini dijital dünyada doğru bir şekilde yansıtmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin sosyal medyayı amacı dışında kullanması ve sosyal medya bağımlılığı bağlamında çalışma sonucu ile benzerlik gösteren çalışmalar (Çömlekçi ve Başol, 2019; Özdemir, 2019; Sheldon, 2009) bulunmaktadır. Bu çalışmalarda benzer olarak öğrencilerin sosyal

medya kullanma durumları arttıkça sosyal medya bağımlılığı da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada sonucuna göre; öğretmenler, bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanının öğrencide dijital yetkinlik düzeyini geliştirme etkisine ilişkin öğrencilerin dijital dünyayı tanıma fırsatı bulduğunu, yenilikleri keşfettiğini, bilim ve teknolojiyi anladığını ve araştırma imkânı sağladığını belirtmişlerdir. Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanının öğrencide dijital yetkinlik düzeyini geliştirme, öğrencilerin dijital dünyayı tanıma fırsatı bulma, yenilikleri keşfetme, bilim ve teknolojiyi anlama ve araştırma imkânı sağlamasına ilişkin Yeşiltaş ve Kaymakçı (2014) yaptıkları çalışmanın sonucu bu çalışma sonucu ile paralellik göstermektedir. Araştırmada, Sosyal Bilgiler Öğretim Programları öğrenci ve öğretmeni teknolojiyi kullanmaya sevk etmektedir. Öğrenme alanlarında teknoloji genellikle etkinliklerde kendine yer bulmuştur. Farklı sınıf seviyelerinde öğrenciler etkinlikler ile internet ve bilişim teknolojileri ile tanışmışlardır. Maden, Maden ve Banaz (2018) ve Geçgel vd. (2020) yapılan çalışmalarda ise, bilim ve teknoloji temasının öğrencilerin öğrenmelerini keşfetmeye ve araştırma yapmaya sevk ettiği ve farkındalık oluşturmada etkili olduğu fakat bazı dijital yetkinlik metinlerin ise az ve yüzeysel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, bilim ve teknoloji temasında, teknoloji ve internet sözcüğünün yoğun bir şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmaların sonuçları da yapılan çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Araştırma sonucuna göre; Millî Eğitim Bakanlığının dijital yetkinlik bağlamında öğretmenlere vermiş olduğu seminerlerin yeterli olmadığı, kısmen yeterli olduğu ve bu seminerlerin yeni gelişme gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın sonuçları ile Geçgel vd. (2020) yapmış oldukları çalışma sonuçları benzerlik göstermektedir. Çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığının dijital yetkinlik ve teknoloji alanında düzenlediği seminerlerin yeterli bilgisinin verilmediği, alanında uzman kişilerin olmadığı ve yoğunluktan dolayı seminerlerden istenilen verimin alınmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada; sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde dijital teknolojiyi eğitime transfer edebilmek için yaptıkları çalışmalarda öğretmenler teknolojik araçlardan yararlandığı, dijital ortamlardan ödev verdiği, konu ile bilgilerin kalıcı olabilmesi için etkinlikler yaptırdığı, dijital güvenlikle ilgili bilgiler verdiği ve dijital teknoloji ile ilgili projeler hazırlattığı sonucuna ulaşılmıştır. Scherer, Siddiq ve Teo (2015) yapmış oldukları çalışmada sundukları öneriler bu çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Çalışmada, çağımızdaki eğitim programlarının en temel hedefi öğrencileri dijital yetkinlik bağlamında yetiştirmenin ve öğretmenlerin öğrencileri öğretim programları dijital yetkinlik açısından geliştirmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu durumun sadece öğretmen ile sınırlı kalmayıp okulun teknolojik açısından bazı alt yapısal durumların iyileştirilmesi gerektiği de belirtilmiştir.

Araştırma sonucuna göre; sosyal bilgiler öğretmenleri dijital yetkinlik kavramına ilişkin dijital beceri sağlama ve teknolojiye ayak uydurma, araştırma yapabilme becerisi kazanma, dijital materyaller kullanma, sosyal medya ile ilgili yeterliğe sahip olma, uzaktan eğitim, bilişim teknolojileri, bir şeyler

keşfetme, bilgi toplumu ve etik kurallar şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin dijital yetkinlik kavramına ilişkin görüşlerini belirten çalışmalar bulunmaktadır. Erişen, Gürültü ve Bildik (2018) yapmış oldukları çalışmada; dijital yetkinlik kavramını öğretmenler, öğrencilerin bazı iletişim ve internet becerisini keşfetme olarak belirttiği sonucuna ulaşmıştır. Geçgel vd. (2020) yatıkları çalışmada ise; öğretmenler dijital yetkinlik kavramını; bilgisayar, telefon, akıllı tahta kullanabilme, sosyal medyayı etkili kullanma ve teknolojiyi hayata olumlu şekilde yansıtma olarak tanımlamışlardır. Çalışmaların sonuçları bu çalışmanın sonucunu desteklemektedir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına dönük şu öneriler sunulabilir: Dijital yetkinlik konularına ilişkin proje sayıları arttırılabilir. Okulların teknolojik olarak alt yapıları geliştirilerek çağın gerektirdiği eğitim sistemine uyarlanabilir. Eğitim platformları (EBA, ÖBA gibi) bakanlık tarafında güncel tutularak bu platformlardan öğrenci ve öğretmenlerin yararlanması sağlanabilir. Öğretmenlerin dijital yetkinlik bağlamında hizmet içi seminerleri arttırılabilir. Dijital içerikli konular ders öğretim programı içerisine daha fazla yer alabilir.

Kaynaklar

- Akar, H. (2016). Durum çalışması. A. Saban & A. Ersoy (Ed.). *Eğitimde nitel araştırma yöntemleri* içinde (s. 111-148). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Arabacı, İ. B. & Polat, M. (2013). Dijital yerliler, dijital göçmenler ve sınıf yönetimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(47), 11-20.
- Arslan, H. & Kuzu, A. (2019). EBA ders modülünün ve sınıf yazılımının ters yüz sınıf modelinde uygulanabilirliğine yönelik öğretmen görüşleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 20-36. <https://doi.org/10.17240/aibuofd.2019.19.43815-538301>
- Bahçeci, F. & Efe, B. (2018). Lise öğrencilerinin eğitim bilişim ağı (eba) sitesine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(4), 676-692. <http://dx.doi.org/10.30831/akukeg.387055>
- Balula, A. (2016). The use of Dig Comp in teaching and learning strategies – a roadmap towards inclusion. *Proceedings of the 7th International Conference on Software Development and Technologies for Enhancing Accessibility and Fighting Info-exclusion* içinde (s. 275-282). <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/3019943.3019983> sayfasından erişilmiştir.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. & Şahin, E., (2020), Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397.

- Bilgiç, H. G., Duman, D. & Seferoğlu, S. S. (2011). *Dijital yerlilerin özellikleri ve çevrim içi ortamların tasarlanmasındaki etkileri*. Akademik Bilişim- XIII. Akademik Bilişim Konferansı'nda sunulmuş bildiri, Malatya. https://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/yayin/AB11_Bilgic-Duman-Seferoglu_DijitalYerliler_ve_CIO.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Borich, G. D. (2017). *Etkili öğretim yöntemleri* (M. B. Acat, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Carrier, L. M., Cheever, N. A., Rosen, L. D., Benitez, S. & Chang, J. (2009). Multitasking across generations: Multitasking choices and difficulty ratings in three generations of Americans. *Computers in Human Behavior*, 25, 483-489.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (S. B. Demir, Çev. Ed.). İstanbul: Eğiten Kitap.
- Çayır, A. & Ulusoy, M. (2014). Akıcılığı geliştirme programının ilkököl ikinci sınıf öğrencilerinin okuma ve anlama becerileri üzerindeki etkisi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 3(2), 26-43. <https://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://cije.cumhuriyet.edu.tr/en/download/article-file/314205> sayfasından erişilmiştir.
- Çömlekçi, M. F. & Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cbayarsos/article/525652> sayfasından erişilmiştir.
- Değirmenci, H. (2014). *Eğitim yazılımının birinci sınıf öğrencilerinin okuma becerileri üzerindeki etkisi: Morpa Kampüs uygulaması*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Doğru, B. N. & Meçik, O. (2018). Türkiye'de endüstri 4.0'ın işgücü piyasasına etkileri: Firma beklentileri. *SDÜ İİBF Dergisi*(23), 1581-1606. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduiibfd/issue/53210/714760> sayfasından erişilmiştir.
- Ekmen, C. & Bakar, E. (2019). İlköğretimde öğretim programları ve ders kitaplarında dijital yetkinliğin yeri. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(221), 5-35. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/43527/532696> sayfasından erişilmiştir.
- Erişen, Y., Gürültü, E. & Bildik, C. (2018). Evaluation of digital competence by information technology teachers in Turkey in the context of 21st century skills and the quality framework of ministry of education. *European Journal of Education Studies*, 4(7), 294-315. <https://oapub.org/edu/index.php/ejes/article/view/1688> sayfasından erişilmiştir.

- Eryılmaz, S. & Uluyol, Ç. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında FATİH projesi değerlendirmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 209-229. <http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/issue/6772/91207> sayfasından erişilmiştir.
- Frailon, J., Ainley, J., Schulz, W., Friedman, T. & Gebhardt, E. (2014). Preparing for Life in a Digital Age - The IEA International Computer and Information Literacy Study International Report. IEA: Springer. <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/28001> sayfasından erişilmiştir.
- Fundalina. (2020). 2020 Yılı Global Dijital Raporu. <https://www.fundalina.com/2020-yili-global-dijital-raporu/> sayfasından erişilmiştir.
- Geçgel, H., Kana, F. & Eren, D. (2020). Türkçe eğitiminde dijital yetkinlik kavramının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 886-904. https://www.researchgate.net/publication/343137249_Turkce_Egitiminde_Dijital_Yetkinlik_Kavraminin_Farkli_Degiskenler_Acisindan_Incelenmesi sayfasından erişilmiştir.
- Gillen, J., Arnott, L., Marsh, J., Bus, A., Castro, T., Dardanou, M., & Holloway, D. (2018). Digital Literacy and young children: towards better understandings of the benefits and challenges of digital technologies in homes and early years settings. *Policy briefing of digilitey cost Action IS1410 and the Digital Childhoods SIG of the European Early Childhood Research Association*. https://e-space.mmu.ac.uk/624237/1/Gillen_Arnott_PB_2018_Digital_Literacy_and_Young_Children_Towards_Better_Understandings_of_the_Benefits.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Haier, R. J., Karama, S., Leyba, L. & Jung, R. E. (2009). MRI assessment of cortical thickness and functional activity changes in adolescent girls following three months of practice on a visual-spatial task. *BMC Research Notes*, 2, 174. <http://www.biomedcentral.com/content/pdf/1756-0500-2-174.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Illomäki, L., Paavola, S., Kantosalo, A. & Lakkala, M. (2016). Digital competence-an emergent boundary concept for policy and educational research. *Educ. Inf. Technol*(21), 655-679. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10639-014-9346-4> sayfasından erişilmiştir.
- Kazu, P. & Erten İ. Y. (2014). Öğretmen adaylarının sayısal yetkinlik düzeyleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 132-152. <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/28001> sayfasından erişilmiştir.
- Korkmaz, F. (2017). Din dersi öğretmenlerinin bir öğretim materyali olarak filmleri kullanma durumları. *Bilimname*(1), 35-66. <http://dx.doi.org/10.21646/bilimname.2017> sayfasından erişilmiştir.
- Kozikoğlu, İ. & Altunova, N. (2008). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ilişkin öz-yeterlik algılarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerini yordama gücü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(3), 522-531. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/higheredusci/issue/61497/918242> sayfasından erişilmiştir.

- Kuula, T., Kuusisto, O. & Seisto, A. (2014). The development of media use habits—from childhood to adults. *41st International Research Conference of IARIGAI* içinde (s. 129-132). IARIGAI-International Association of Research Organizations for the Printing, Information and Communication Industries.
- Larraz, V. & Esteve, F. (2015). Evaluating digital competence in simulation environments. E. G. Bullen (Ed.), *Teaching and learning in digital worlds, strategies and issues in higher education* içinde (s. 99-105). Tarragone: URV. <http://digital.casalini.it/9788484243762> sayfasından erişilmiştir.
- Maden, S., Maden, A. & Banaz, E. (2018). Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitaplarının dijital okuryazarlık bağlamında değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 685-698. http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt11/sayi55_pdf/5egitim/maden_sedat.pdf sayfasından erişilmiştir.
- MEB. (2019). *PISA Türkiye resmi web sitesi*. <http://pisa.meb.gov.tr/?page> sayfasından erişilmiştir.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.
- MYK. (2019). *Türkiye Yeterlikler Çerçevesi*. <https://www.myk.gov.tr/index.php/> sayfasından erişilmiştir.
- Özdemir, Z. (2019). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. *Beykoz Akademi Dergisi*, 7(2), 91-105. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/beykozad/issue/51967/676435> sayfasından erişilmiştir.
- Sak, N. (2017). *Bilişim teknolojileri ve yazılım dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi: Bir Delphi çalışması*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Scherer, R., Siddiq, F. & Teo, T. (2015). Becoming more specific: Measuring and modeling teachers' perceived usefulness of ICT in the context of teaching and learning. *Computers & Education*, 88, 202-214. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0360131515001256> sayfasından erişilmiştir.
- Schmidt, E. & Cohen, J. (2013). *The new digital age*. New York: Vintagebooks. https://books.google.com.tr/books/about/The_New_Digital_Age.html?id=jmxSYrJUGxIC&redir_esc=y sayfasından erişilmiştir.
- Sheldon, P. (2009). Maintain or develop new relationships. Gender differences in Facebook use. *Rocky Mountain Communication Review*, 6(1), 51-56. https://www.researchgate.net/publication/273145218_Maintain_or_develop_new_relationships_Gender_differences_in_Facebook_use sayfasından erişilmiştir.
- Soydaş, B. & Ertem, S. İ. (2019). Dijital metinleri tekrarlı okumanın ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin akıcı okuma ve anlama becerileri üzerine etkisi. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 5(26), 1987-2005. https://www.researchgate.net/publication/338402471_Dijital

[Metinleri Tekrarli Okumanin Ilkokul 4 Sinif Ogrencilerinin Akici Okuma Ve Anlama Becerileri Uzerine Etkisi](#) sayfasından erişilmiştir.

Sönmez, V. & Alacapınar, F. G. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.

Şirin, H. (2016). 21. yüzyılda eğitim bilimlerinde yönelimler. L. Küçükahmet (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (s. 23-45). Ankara: Nobel.

Yeşiltaş, E. & Kaymakçı, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretim programının teknoloji boyutu. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 314-340. https://www.researchgate.net/publication/281375035_Sosyal_Bilimler_Ogretim_Programinin_Teknoloji_Boyutu sayfasından erişilmiştir.

Turan, S. & Avcı, E. K. (2018). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 28-38.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, E., Mutlu, H., Güner, B., Doğanay, G. & Yılmaz, D., (2020). *Veli algısına göre pandemi dönemi uzaktan eğitimin niteliği*. Konya: Palet Yayınları.

Extended Summary

With the social studies curriculum renewed in 2018, national and international qualifications were created on the basis of the Turkish Qualifications Framework (TQF). Competencies that students can use are; communication in mother tongue, communication in foreign languages, mathematical competence and basic competences in science/technology, digital competence, learning to learn, social and civic competences, initiative and entrepreneurship, cultural awareness and expression. These competencies are determined to be used by students throughout their lives. The study focuses on the concept of digital competence, one of the TQF competencies. The concept of digital competence among technological skills is newly emerging. Digital competence; is to understand and use the information presented by communication and information technologies. The main purpose in the concept of digital competence; to use information and communication technologies safely and critically. In this competence, access to information, production and evaluation, presentation, participation in social networks are supported by basic skills. When the concept of digital competence, which is included in the Social Studies Curriculum, is correctly sprinkled into the curriculum, it will positively affect the communication between digital native students and digital immigrant educators, and individuals who closely follow and interpret the formations required by the age will be raised. In this context, the study aimed to determine the social studies teachers' social studies curriculum, social studies textbooks and students' digital competency regarding the social studies course. For this purpose, the problem statement of the research is; "What are the teachers' views on the concept of digital competence in social studies education?". The study was carried out in the case study model, one of the qualitative research designs. Case study pattern is a research design that answers the research questions by asking how and

why questions and tries to collect in-depth data and tries to understand a complex situation. The focus of the case study is to deal with a situation in depth in relation to real life. The study was carried out with social studies teachers working Oltu, Erzurum. Through convenience sampling from purposive sampling methods, 14 social studies teachers, selected and participated in the study. One of the participants is female and 13 of them are male. The reason why the number of participants is 14 is that the number of social studies teachers in the schools included in the study is 14. In the convenience sampling method, a situation that is easy to reach and close is selected. In this case, the work is done quickly and practically. In the study, a semi-structured interview form created by the researcher was used. In the semi-structured interview form, the evaluations of the social studies teachers on the digital competence of the students were included. While preparing the semi-structured interview form, a field survey was conducted on the subject. After the field survey, a pool of questions about digital competence was created. In order to determine the suitability of the semi-structured interview form for the study, opinions were taken from the experts in their fields. In line with the opinions, the semi-structured interview form was given its final form. A pilot scheme was conducted to test the suitability and comprehensibility of the semi-structured interview form. Then, necessary corrections were made in the semi-structured interview form and it was made ready for the study. In order to find answers to the questions in the semi-structured interview form, face-to-face interviews were conducted with the social studies teacher. The interviews were conducted both with a voice recorder and by taking notes. An average of half an hour is allocated for each teacher during the interview. This research was carried out with the approval of the ethics committee of Necmettin Erbakan University Social and Human Sciences Scientific Research Ethics Committee with the decision of 2022/247 dated 10.06.2022 and meeting number 07. The analysis of the interview data obtained in the study was made with the content analysis method. The MAXQDA 20 analysis program was used for the content analysis method. The reason for using the MAXQDA 20 program is to ensure that the analyzes are consistent with each other. Analyzes were made based on the codes entered in the MAXQDA 20 program. In order to support the analyzes made, the opinions received from the social studies teachers were directly conveyed. In the study, interviews were conducted by giving a code to each of the participants and analyzes were made accordingly (S1, S2, S3...). The study data were analyzed by different researchers. For this purpose, it was ensured that the analyzes of the research were consistent. For the internal validity of the study, the opinions of the social studies teachers were included in the findings section. External validity was provided by generalizing the research findings. The internal reliability of the study was realized by examining different study data on the subject.

In the research, it was concluded that in the context of developing digital competence, smart boards in schools are insufficient in terms of number and durability, and it was also not suitable for the

digitalization brought by the age. It was observed that schools were not technologically sufficient, teachers had insufficient knowledge on this subject, and there were problems in accessing the activities and contents of some subjects in the course due to insufficient internet access. As for the internet access point, it has been concluded that the internet in schools cannot access every site in the context of the FATİH project, which causeds access problems. According to the results of the research; It has been observed that project-supported studies were not carried out adequately due to the indifference of the students, the inadequacy of the teachers in the project subjects and the examination-oriented training. With the new curriculum, it was concluded that digitalization topics were included more, they were more associated with other courses, and topics that could touch the student's life were included. According to the results of the Research, with the constructivist learning theory, it was observed that students began to be more sensitive to learning by doing, research-oriented studies, using technological tools and learning digital competence issues. It was seen that the activities in the social studies textbooks reflected the achievements related to digital competence, the activities were limited to the book only, the activities were short and few, and lack of visuality, current issues were included in the activities, activities related to the content of the achievement were included, there was a problem in reaching the content of the activity, and the activities were above the student level. According to the results of the research obtained from the teachers regarding students' attitudes towards social media, which requires digital literacy skills, it was found out that digital literacy skill rules were not followed and digital security rules were not known, necessary information was gained in the context of social media, social media was used correctly and social media was used outside of its purpose, and students did not reflect their identities correctly in the digital world. Teachers stated that students had the opportunity to get to know the digital world, discover innovations, understand science and technology, and provide research opportunities regarding the effect of science, technology and society learning on improving the level of digital competence in students. It was been concluded that the seminars given by the Ministry of National Education to teachers in the context of digital competence were not sufficient, they were partially sufficient and these seminars showed new developments. In the studies of social studies which teachers conduct in order to transfer digital technology into education in the social studies course, it was concluded that the teachers benefited from technological tools, gave homework from digital environments, had activities done so that the subject and information could be permanent, gave information about digital security and had projects related to digital technology prepared. According to the results of the research, social studies teachers expressed their views on the concept of digital competence as providing digital skills and keeping up with technology, gaining the ability to do research, using digital materials, having competence in social media, distance education, information technologies, discovering something, information society and ethical rules. The following suggestions

can be made regarding the results of the research: The number of projects on digital competence issues can be increased. The technological infrastructure of schools can be developed and adapted to the education system required by the age. Moreover, educational platforms (such as EBA, ÖBA) can be kept up-to-date by the ministry so that students and teachers can benefit from these platforms. In-service seminars of teachers in the context of digital competence can be increased. Subjects with digital content can be included more in the curriculum.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde sadece tek bir araştırmacı yer almıştır.

Destek ve Teřekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar atışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığının 10.06.2022 tarih ve 2022/247 sayılı onayı ile yürütülmüştür.